

gaae ud af Familien ved Auktionen, hvorved den kan kjøbes af Jorddrokten selv eller af Fremmede, og endelig er der endnu en Udgang, ad hvilken den kan gaae tabt for Fæstefamilien — og denne Udgang er efter min Mening ikke saa snæver som den ærede Forslagsstiller i sit Foredrag syntes at ansee den for — den nemlig, at Jorddrokten, efter engang at have givet Gaarden i Forpagtning eller Fæste til Fæsterens Efterladte, har Ret til, ved paany indtrædende Fæsteledighed, at overtage Gaarden. Af disse forskjellige Maader, hvorpaa Gaarden kan overgaae i fremmed Eie, er Auktionen selvfølgelig den vigtigste og den for Fæstefamilien farligste; men paa den anden Side maa det indrømmes, at Fæsterens Efterladte ved Auktionen staae gunstligere end nogen Anden af de Bydende. Naar Godseieren ved Auktionen byder paa Eiendommen og kjøber den, faaer han nemlig kun en Eiendom, hvorpaa der endnu i 20. Aar hviler Fæstetvang, og som han altsaa, strax naar han har kjøbt den, skal give i Fæste. Fæsterens Efterladte kunne altsaa, naar de selv kjøbe den, staae sig ved at byde et højere Beløb, end Godseieren kan være tjent med at give, men foruden disse Parter i Sagen, er der endnu de fremmede Bydende. Disse kunne enten være Folk, som igjen ville overgive Gaarden i Forpagtning til Andre. — saadanne ville dog kun fremstaae i de færreste Tilfælde — eller Folk, som ville bruge den selv, men for den fremmede Bydende, som selv vil bruge Gaarden, har Bestemmelsen om de 20 Aar, hvori Fæstetvangen endnu hviler paa Eiendommen, ikke meget at sige; thi det er ikke rimeligt, at han i Løbet af disse 20 Aar vil sælge den. Han vil altsaa kunne være en meget farlig Concurrent for Fæsterens Efterladte, thi han vil ikke blot kunne staae sig ved, at byde en meget højere Sum, end Godseieren kan staae sig ved at give, men han vil ogsaa kunne bringe Prisen op til en Sum, der er saa høj, at den, om end Fæsterens Efterladte ogsaa kunde staae sig ved at give den, dog vil være ubillig høj for dem, i Forhold til deres Krav efter Loven. Paa den anden Side maa det dog imidlertid bemærkes, at jo højere Gaarden bydes op, desto større bliver ogsaa den Tredie-

dele, der skal tilfalde Fæsterens Efterladte, saaledes at disse, hvorledes man end betragter Sagen, staae som de meest Begunstigede og som dem, der have lettest ved at kjøbe, men desuagtet kan man ikke horissee fra, at Gaarden i mangfoldige Tilfælde vil gaae fra dem, og Lovforslaget fyldestgjør altsaa i langt mindre Maal end nogen foregaaende Lov om Fæstes Overgang til Selveie det Formaal, at Fæstetjorden bevares for Fæstefamilien. — Naar man nu vil spørge, om man videre bør fremme et Lovforslag, der hviler paa et saadant Grundlag som det foreliggende, afhænger Svaret derpaa naturligviis meget af Omstændighederne, og jeg maa tilstaae, at den høitærede Indenrigsministers Udtalelse igaar er en i den Henseende vigtig Omstændighed, som maa tages i Betragtning. Sammenholder jeg det Program, som Ministeren igaar udfastede, og som jeg efter nogenlunde at have memoreret det i Huskommelsen nu ved min Ankomst til Thinget finder trykt, forekommer det mig bestemt, at Forskjellen mellem Regjeringens Program og det Forslag, som den ærede Forslagsstiller har indbragt, ingenlunde er principiel. Den ærede Forslagsstiller har ikke Ret i at sige, at der en principiel Forskjel tilstede. Der er et, som er principielt forskjelligt fra begge Forslag, nemlig en Afsløsningslov, der lettest vilde kunne bruges fra et retligt Standpunkt, og som efter min Mening vilde være uønskeligst, men som tillige meget let vilde blive dyrest for Fæsteren, nemlig en saadan, hvorved Fæsteren fik Ret til at forlange en Afsløsning, paa hvilket Tidspunkt af Fæstet han vilde, saaledes at Fæstecontracten afbrødes. Dette vilde efter min Mening være baade en uønskelig Afsløsning, og den, som jeg troer retlig bedst vilde kunne begrundes, men fra denne Afsløsning afviger i lige høj Grad baade den ærede Forslagsstillers Lovudkast og Regjeringens Program. Ingen af dem vil tillægge Fæsteren Ret til at forlange sig Gaarden overdraget til Selveie; men begge ville, at Contracterne først skulle udløbe, og selv efter disses Udløb vil heller ingen af dem give de Efterladte nogen absolut Ret til Gaarden. Dette er to væsentlige Ting, og i disse stemme Forslagene overeens. Kan man gaae ind paa en Forhandling af det